

Broj:

Podgorica, 12.03.2025.godine

Savjet Agencije za zaštitu konkurencije na osnovu člana 20f stav 1 tačka 5 Zakona o zaštiti konkurencije ('Sl. list CG', br. 44/12, 13/18 i 145/21), člana 14 stav 3 Zakona o kontroli državne pomoći ('Sl. list CG', br. 12/18) i člana 18 Zakona o upravnom postupku ('Sl. list CG', br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), u postupku donošenja rješenja po zahtjevu opštine Bijelo Polje - Sekretarijat za preduzetništvo, a na predlog vd zamjenika direktora Agencije za zaštitu konkurencije, na sjednici održanoj 12.03.2025. godine donosi

RJEŠENJE

I Predlogom lokalnog energetskog plana opštine Bijelo Polje, ne uređuje se neposredna dodjela državne pomoći.

II Opština Bijelo Polje – Sekretarijat za preduzetništvo, će biti u obavezi da Agenciji dostavi nacrt akta na osnovu kojeg će shodno članu 10 Predloga zakona biti moguća neposredna dodjela pomoći, na osnovu predmetnog energetskog plana.

O B R A Z L O Ž E N J E

Zahtjev

Sekretarijat za preduzetništvo opštine Bijelo Polje (u daljem tekstu: „Sekretarijat“) podnio je Zahtjev za davanje mišljenja broj: 15-354/24-71 od 27. decembra 2024. godine, zaveden u Agenciji za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: „Agencija“) pod brojem: 05-430/25-7/1 od 13.01.2025. godine, na Predlog lokalnog energetskog plana opštine Bijelo Polje (u daljem tekstu: „Predlog energetskog plana“).

U prilogu inicijalnog akta dostavljen je Lokalni energetski plan opštine Bijelo Polje za period od 2024. do 2034. godine. Takođe je dostavljen i Obrazac prijave državne pomoći.

Kako je naznačeno u prijavi, glavni cilj koji se doprinosi dodjelom državne pomoći odnosi se na zaštitu životne sredine, obnovljive izvore energije, energetske efikasnost kao i energetske infrastrukturu.

Kao vrstu dodjele pomoći navode subvenciju u vidu direktnih bespovratskih sredstava, koja se odnosi na nabavku energetske efikasne uređaja i sl, a u cilju smanjenja štetnog uticaja na životnu sredinu. Dalje se u prijavi navodi da je Lokalni energetski plan (u daljem tekstu: “LEP”) dokument koji, na osnovu detaljne analize stanja u energetske sektoru i ekonomskih projekcija lokalne samouprave, postavlja konkretne ciljeve i definiše mehanizme za njihovo dostizanje. Pored osnovnih ciljeva koji se odnose na energetske efikasnost (EE) i aktiviranje raspoloživih energetske resursa, značajan cilj je podsticanje domaćih i stranih investitora za ulaganja u ovaj sektor. Na duži rok, LEP ima za cilj rast zaposlenosti, smanjenje

siromaštva i podizanje nivoa ukupnog standarda stanovništva.

Konačno, u prijavi se zaključuje da priprema i donošenje Lokalnog energetskog plana obavezno podrazumijeva uključenost i širu podršku građana jer se njihova implementacija, u velikoj mjeri, oslanja na informisanost i motivaciju građana da iskoriste energetske benefite. Stoga, on predstavlja osnovu da lokalne zajednice, u okvirima njihove nadležnosti, adekvatno upravljaju energetske sistemom na lokalnom nivou, kako na strani proizvodnje tako i na strani potrošnje. Upravo zbog toga lokalne vlasti bi trebalo da razviju znanja i kapacitete kako bi preuzeli ovaj izazov i odgovornosti koje se odnose na održivo korišćenje i proizvodnju energije.

Ocjena

Članom 2 Zakona o kontroli državne pomoći (u daljem tekstu: „Zakon“), propisano je da je državna pomoć:

- 1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove;
- 2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu;
- 3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu;
- 4) pomoć koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Da bi se utvrdilo postojanje državne pomoći, neophodno je kumulativno ispunjenje četiri navedena uslova.

Lokalni energetski plan

Lokalni energetski plan kroz sveobuhvatan pregled trenutne potrošnje i proizvodnje energije i energenata, kao i sagledavanjem mogućnosti za efikasnijim snabdijevanjem energije, njenom distribucijom i korišćenjem, definiše aktivnosti za unapređenje lokalne energetike. Lokalni energetski plan predstavlja zakonsku obavezu lokalnih samouprava u skladu sa Zakonom o energetici, ali i priliku da se korišćenjem načela razvoja energetike definisanih Energetskom politikom Crne Gore do 2030. godine i Strategijom razvoja energetike Crne Gore prepoznaju konkretne aktivnosti koje je moguće realizovati na nivou svake od lokalnih samouprava.

Lokalnim energetskim planom se na nivou lokalnih samouprava prenose tri prioriteta razvoja energetike Crne Gore definisanih Energetskom politikom Crne Gore do 2030. godine, i to: sigurnost snabdijevanja energijom, održivi energetski razvoj i razvoj konkurentnog tržišta energije. Lokalni energetski plan predstavlja vezu između prioriteta i strateških ciljeva definisanih na nacionalnom nivou i realizacije konkretnih aktivnosti koje doprinose dostizanju istih na nivou opštine.

Ciljevi Lokalnog energetskog plana su:

- Definisane trenutnog stanja potrošnje i proizvodnje energije i energenata na području opštine Bijelo Polje, kao i plan za buduće energetske potrebe;
- Identifikacija potencijala za efikasnije korišćenje, distribuciju i proizvodnju energije i energenata,

kao i korišćenje sopstvenih prirodnih resursa za zadovoljenje energetske potreba proizvodnjom energije na teritoriji opštine Bijelo Polje;

- Definisane aktivnosti koje uzimajući u obzir trenutno stanje, prioritete razvoja opštine Bijelo Polje, potencijale i planiranu buduću potrošnju, predstavljaju korake ka održivom razvoju energetike na teritoriji opštine Bijelo Polje.

Energetska politika Crne Gore do 2030. godine definiše tri glavna prioriteta razvoja energetike u Crnoj Gori, ciljeve i mjere. Prioriteti energetske politike su: održivi razvoj energetike, sigurnost snabdijevanja i razvoj konkurentnih tržišta energije. Pored jasnog usmjerenja na efikasniju proizvodnju, distribuciju i potrošnju energije, Energetska politika se usmjerava i na korišćenje nacionalnih resursa, a posebno OIE za povećanje domaće proizvodnje. Štaviše, Energetska politika definiše podizanje ljudskih resursa u cilju planiranja energetike na lokalnom nivou kao jedan od strateško-sistemskih mjera čime se daje značaj lokalnim energetske planovima.

U skladu sa Zakonom o energetske efikasnosti, Strategiju energetske efikasnosti prate trogodišnji akcioni planovi koji imaju za cilj definisanje konkretnih mjera za dostizanje nacionalnog cilja EE. Akcioni plan definiše aktivnosti za poboljšanje EE za dostizanje cilja od 2 % smanjenja finalne energetske potrošnje. Akcioni plan se fokusirao na sektor domaćinstava, javnih zgrada i podizanja svijesti o mjerama EE. Pored ovog strateškog okvira koji se direktno odnosi na smjernice razvoja sektora energetike, a s obzirom da je razvoj energetike usko povezan sa razvojem ekonomije, potrebno je imati na uvid i druge nacionalne strategije, kao što su, a ne ograničavajući se na Strategiju održivog razvoja Crne Gore, Strategiju regionalnog razvoja Crne Gore od 2023-2027. godine itd.

Strateškim razvojnim planom opštine Bijelo Polje, definišu se osnovni prioriteti i to: poboljšanje kvaliteta života građana, zaštita životne sredine, jačanje kapaciteta i međupštinske saradnje i podrška razvoju prioritetnih privrednih djelatnosti. Među prioritetnim privrednim djelatnostima nalaze se poljoprivreda, turizam, kao i one koje se oslanjaju na korišćenje lokalnih resursa i to, izgradnja novih elektroenergetskih objekata, sa fokusom na izgradnju solarnih i vjetro elektrana.

Finansijska sredstva za realizaciju plana

Lokalni energetske plan definiše mjere za poboljšanje energetike na lokalnom nivou kako primjenom mjera energetske efikasnosti tako i putem povećanja proizvodnje energije na svojoj teritoriji, posebno korišćenjem obnovljivih izvora energije.

Izvori finansiranja Opština Bijelo Polje, kao i druge lokalne samouprave u Crnoj Gori predstavljaju samostalnu jedinicu u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi. Finansiranje Opštine se vrši od sopstvenih prihoda i prikupljanja poreza, donacija od strane Budžeta Crne Gore kao i pomoći međunarodnih institucija. S druge strane, kako je Crna Gora postala kandidat za proširenje EU, Crnoj Gori se otvaraju mogućnosti korišćenja EU fondova za razvojne projekte, a posebno ukoliko predloženi projekti pomažu održiviji razvoj lokalnih samouprava u skladu sa EU politikom. Pored EU fondova, podstiču se i projekti prekogranične saradnje (SEE, MED) gdje Opština može razmijeniti iskustva i saradivati kako sa lokalnim samoupravama susjednih država, tako i sa nevladinim, privatnim, državnim, obrazovnim i istraživačkim institucijama. Kada Crna Gora pristupi EU, otvoriće se i mogućnosti korišćenja mnogih EU fondova i programa za pomoć razvoja održivih lokalnih samouprava kao i primjene mjera EE i razvoja distribuiranih izvora energije zasnovanih na korišćenju OIE, s obzirom da su ove mjere sastavni dio energetske politike EU. Opština već ima jedinicu za pripremu i prijavu projekata za finansiranje putem EU programa. Pored evropskih, postoje i međunarodni fondovi kao što su Global Environmental Fund (GEF), Sustainable Energy Initiative (SEI), Sustainable Energy for All, i drugi koji predstavljaju fondove nepovratnih sredstava međunarodnih banaka. Takođe, međunarodne banke nude tehničke pomoći kao i

finansijsku podršku pri realizaciji projekata, kao što je Evropska investiciona banka (EIB), Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj (EBRD), Njemačka razvojna banka (KfW) i druge.

Sistemi za snabdijevanje energijom

Potrošači opštine Bijelo Polje snabdijevaju se električnom energijom, naftnim derivatima (pogonska goriva, lož ulje i male količine TNG), drvnim gorivom i ugljem. Svi potrošači opštine Bijelo Polje napajaju se iz Elektroenergetskog sistema (EES) Crne Gore preko trafostanice (TS) Ribarevine 110/35 kV, sa snagama dva transformatora od po 20 MVA. TS 110/35 kV je priključena na dva 110 kV dalekovoda: TS Ribarevine - TS Berane i TS Ribarevine - TS Mojkovac. RP Ribarevine su ujedno rasklopište za 400 kV mrežu, jer 400 kV vodovi: TS Podgorica 2 – TS Ribarevine, TS Pljevlja 2 – TS Ribarevine i TS Ribarevine – TS Kosovo B se tu mogu isključiti. Takođe, zadnjih godina je ugrađena i TS 400/110 kV sa snagom transformatora 150 MVA. Dakle, postoji mogućnost višestranog napajanja, čime su stvoreni uslovi na prenosnom nivou za sigurno snabdijevanje potrošača električnom energijom na teritoriji Opštine Bijelo Polje. Elektrodistributivna mreža je tronaponska sa vodovima 35 kV, 10 kV i 0,4 kV, sa nadzemnim vodovima u vangradskim i kablovskim u gradskom području. Struktura i karakteristike objekata primarne distributivne mreže, u postojećim uslovima eksploatacije, ukazuju na zadovoljavajuću prostornu pokrivenost dalekovodima 35 kV i TS 35/10 kV. Posebno je potrebno naglasiti postojanje dvostrukih 35 kV vodova i njihovo prstenasto povezivanje oko samog gradskog područja. Pouzdanost napajanja potrošača u gradu i njegovoj bližjoj okolini je visoka. Takođe, postoje i dva radijalna 35 kV voda čija trasa prati obližnje vodotoke, što može biti povoljno s aspekta priključenja distribuiranih izvora energije. S druge strane, uslovi sigurnog i ekonomičnog snabdijevanja zahtijevaju izgradnju novih i adekvatne rekonstrukcije postojećih objekata 10 kV i 0,4 kV mreže. Jedino se opsežnijim investicionim zahvatima može postići neophodno smanjenje visokih električnih gubitaka od oko 22 % 2011. g. na optimalan nivo od 5-6 % i povećati sigurnost snabdijevanja ruralnih naselja. Snabdijevanje pogonskim gorivima i TNG obezbjeđuju distributeri „AP Petrol“, „Ekopetrol Company“, „Lukoil“, „Sanpetrol“ i „F Petrol“ preko četiri benzinske stanice. Lož ulje kupcima za 23 aktivne kotlarnice dopremaju isporučioци. Snabdijevanje ogrijevnim drvetom je dominantno od trgovaca (51 884 m³ ili 62 %), iz vlastite šume 13 092 m³ , ili 16%, iz državnih šuma 9674 m³ ili 12 % i sa stovarišta ogrijeva 7977 m³ ili 10 %. U ruralnim naseljima se od trgovaca nabavlja 21 660 m³ ili 57 %, a korišćenjem vlastite šume 11 706 m³ ili 31%, državne šume 3662 m³ , ili 10 % i stovarišta ogrijeva 1089 m³ ili 3 %.

Energetski potencijali Opštine Bijelo Polje

Energetski potencijali Opštine Bijelo Polje, kao i ostalih opština u Crnoj Gori, zasnivaju se na korišćenju različitih izvora energije, s posebnim naglaskom na obnovljive izvore energije. Opština Bijelo Polje, koja se nalazi u sjevernom dijelu Crne Gore, ima određene specifičnosti i resurse koji omogućavaju razvoj energetske infrastrukture u skladu s ciljevima održivog razvoja i energetske efikasnosti.

Glavni energetski potencijali ove opštine obuhvataju sledeće oblasti:

1. Hidroenergetski potencijali

Opština Bijelo Polje se prostire uz rijeku Lim i ima značajan hidroenergetski potencijal. Korišćenje hidroenergije u ovoj opštini može biti ključno za njen energetski razvoj, jer se već nalaze manja postrojenja i potencijali za razvoj novih mini hidroelektrana.

Rijeka Lim: Ova rijeka pruža mogućnost izgradnje manjih hidroelektrana, koje mogu proizvoditi

značajnu količinu energije. Postoje potencijali za izgradnju mini i mikro hidroelektrana na nekoliko pritoka rijeke Lim.

Mali vodotoci: Pored glavne rijeke Lim, i drugi vodotoci u opštini, kao što su rijeke i potoci u planinskim područjima, mogu se iskoristiti za proizvodnju energije.

2. Solarni potencijali

Bijelo Polje ima dobar solarni potencijal, jer se u ovom regionu može očekivati relativno visoka solarna insolacija, posebno tokom ljetnjih mjeseci.

Solarne elektrane: Opština može razviti projekte za postavljanje solarnih panela na privatnim, komercijalnim i javnim objektima. Uz odgovarajuće subvencije i podsticaje, solarna energija može postati značajan izvor energije za kuće, javne ustanove i privredu.

Integracija sa zgradama: Postavljanje panela na zgradama, kao i na slobodnim zemljištima u ruralnim područjima, može doprineti energetskej efikasnosti.

3. Biomasa i biogas

Zbog velike površine poljoprivrednog zemljišta i šuma, opština Bijelo Polje ima značajan potencijal za korišćenje biomase, koja je održiv izvor energije.

Biomasa: Ovaj izvor energije može se koristiti za proizvodnju električne energije i toplote u lokalnim postrojenjima. Biomasa može poticati od šumskih ostataka, poljoprivrednih ostataka (otpad iz stočarstva i poljoprivrede), kao i iz šumske biomase.

Biogas: Postoji potencijal za izgradnju biogasnih postrojenja na temelju stajnjaka i poljoprivrednog otpada. Takva postrojenja mogu doprinijeti smanjenju emisije metana i proizvodnji električne energije i toplotne energije.

4. Vjetroenergetski potencijali

Iako Opština Bijelo Polje nije prepoznata kao region sa visokim vjetroenergetskim potencijalima u odnosu na druge djelove Crne Gore, postojanje planinskih područja može pružiti mogućnost za istraživanje malih vjetroelektrana.

Planinska područja: Vjetroviti predjeli na visinama mogu biti pogodni za izgradnju manjih vjetroturbina koje mogu doprinijeti energetskej nezavisnosti.

5. Geotermalna energija

Iako geotermalna energija u Crnoj Gori nije u velikoj mjeri istraživana, u nekim područjima, uključujući sjeverni deo zemlje, postoji potencijal za korišćenje geotermalnih resursa, posebno za potrebe grijanja.

Geotermalni izvori: Ove vrste energija mogu se koristiti za direktno grijanje ili za pokretanje manjih toplana i sistema grijanja u opštini, čime bi se smanjila potrošnja fosilnih goriva.

6. Poljoprivredni i stočarski potencijali

Poljoprivreda i stočarstvo: Veliki broj stočarskih i poljoprivrednih objekata može biti izvor energije putem biogasa, dok organski otpad može doprinijeti razvoju zelenih izvora energije.

7. Termalne i energetske potrebe lokalne industrije

Industrija i domaćinstva: Bijelo Polje ima razvijenu poljoprivredno-prehrambenu industriju i mala preduzeća koja mogu koristiti lokalne energetske izvore, kao što su biomasa ili solarna energija, za smanjenje svojih troškova energije i emisije ugljen-dioksida.

Prilikom ocenjivanja ovog LEP-a, vrijedi napomenuti da se akcije preduzete na osnovu istog mogu smatrati javnom pomoći, međutim sami dokument ne predstavlja neposredni osnov za dodjelu iste.

Dalje, navode se oblici koje ova državna pomoć može imati:

1. Subvencije za energetske efikasnost i obnovljive izvore energije: Strana 85 iz Predloga lokalnog energetskog plana. Ovaj dio plana sadrži detalje o subvencijama za male sisteme obnovljivih izvora energije, kao što su: Solarni PV: 1500 € / kW, Vetrogeneratori: 1500 € / kW, Biogas generatori: 1200 € / kW. Ove subvencije se finansiraju iz lokalnih i državnih budžeta, tako da se može raditi o državnoj pomoći u ovom slučaju. Dalje, na strani 95 plana se navode subvencije za hidroenergiju iz lokalnog budžeta. Iz plana nije u potpunosti jasno da li je lokalna vlast investitor ili je podrška privatnom investitoru, ali u svakom slučaju, to je poslovna aktivnost koja može uticati na tržište. Dalje, strane 95-96, u kojima se opisuje kako lokalni budžeti finansiraju poboljšanja energetske efikasnosti za zgrade kroz grantove, poreske olakšice i smanjenje opštinskih naknada. Radi se opštem obimu da bi se moglo utvrditi postojanje državne pomoći, međutim ove aktivnosti mogu uključivati državnu pomoć ako uslovi nisu tržišni.
2. Javno-privatna partnerstva i koncesije (strana 95 Plana): U ovom slučaju se razmatra zakup javnog zemljišta i infrastrukture za projekte obnovljivih izvora energije, uključujući hidroelektrane i solarne elektrane. Dalje, strana 96 Plana: Precizira se da se koncesije i zakupi zemljišta koriste za privlačenje privatnih investicija. I u ovom slučaju se radi o širokoj definiciji, koja onemogućava da se sa sigurnošću može utvrditi da se radi o državnoj pomoći, ali, u teoriji, može uključivati državnu pomoć ako uslovi nisu tržišni.
3. Grantovi i finansijska pomoć EU i međunarodnih institucija, je pitanje koje razrađeno na stranaama 106-107 Plana. Ovdje se pominju strukturni fondovi EU, Globalni fond za zaštitu životne sredine (GEF), Inicijativa za održivu energiju (SEI), Evropska investiciona banka (EIB), Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) i Razvojna banka KfW, koji obezbjeđuju bespovratne grantove za energetske projekte. Ni u ovom slučaju se ne može jasno utvrditi postojanje državne pomoći, jer cijeli postupak zavisi od uslova i podataka o tome ko će distribuirati predmetna sredstva. Većina njih ne predstavlja državnu pomoć.
4. Državno subvencionisane mjere energetske efikasnosti (Strana 94-96 Plana): U ovom dijelu se opisuje kako lokalni budžeti finansiraju poboljšanja energetske efikasnosti za zgrade kroz grantove, poreske olakšice i smanjenje opštinskih naknada. Razmatra obavezno sufinansiranje od strane lokalne samouprave za projekte energetske efikasnosti. Dalje, se na stranama 94-98 pominje preferencijalno finansiranje i direktnu državnu pomoć za distributere električne energije kao i provajdere daljinskog grijanja.

Zaključak

Imajući navedeno u vidu, Agencija zaključuje da se Predlogom lokalnog energetskeg plana opštine Bijelo Polje, ne uređuje neposredna dodjela državne pomoći. Međutim, u određenim situacijama može doći do dodjele državne pomoći na osnovu predmetnog plana. Agencija je utvrdila da se u takvoj situaciji radi o javnim sredstvima, da se ista mogu dodijeliti preduzetnicima koji obavljaju privrednu djelatnost odnosno da isti mogu steći određenu prednost na tržištu. U planu je i definisano koji to subjekti mogu dobiti određenu pomoć. naprijed navedeno ukazuje da postoji određena mogućnost koja bi uticala na određena tržišta. Međutim ovi procesi zahtijevaće objavljivanje određene šeme pomoći.

S tim u vezi, Agencija zadužuje opštinu Bijelo Polje, da u slučaju dodjele državne pomoći na osnovu energetskeg plana istu prijavi Agenciji, prije njenog stupanja na snagu.

Uputstvo o pravnoj zaštiti: Protiv ovog rješenja može se pokrenuti upravni spor tužbom kod Upravnog suda Crne Gore, u roku od 20 dana od dana prijema ovog rješenja.

PREDSJEDNIK SAVJETA
Dragan Damjanović

Dostavljeno:

- Sekretarijatu za preduzetništvo opštine Bijelo Polje, Ul. Nedjeljka Merdovića bb, Bijelo Polje
- u spise predmeta,
- a/a.